mehi. „Bürgermusse“ komitee on ka oma nimekirja võtnud mõned eestlased, nii näiteks kolmandas klassis eesti komitee juhi Sachkeri ja „Oleviku“ toimetaja A. Grenzsteini. Ka esinevad eestlased seekordsete valimiste eel üksikasjalisema ning märksa teravama arvustusega. Nii nuriseb „Postimees“ (nr. 7), et linn võlgadesse langenud ja kodanikkude maksud suurenevat. Selle suuremaks põhjuseks peetakse gaasivabrikut. Petrooleumivalgustus tulevat kolm ja rohkem korda odavam. Linn olevat siiski üsna viletsasti valgustatud, iseäranis kõrvalistel uulidel, kus gaasituli kohati hoopis puuduvat. Peale selle kaevatakse, et „eesti koolide tarvis ei ole linna kassast midagi antud, aga muud asjad saavad tuhandete kaupa abi“. „Postimees“ (nr. 8) ei jäta seekord ka kibedamalt kaebamata, et linna-amet linnavalimiste üle ainult saksa lehtedes kuulutavat, kuna ometi $^2/_3$ valijaist olevat eestlased.

Hoolimata eestlaste kindlamast organisatsioonist, kui see varemalt olnud, ja elavamast kihutustööst viib siiski „Bürgermusse“ komitee kõik oma kandidaadid veebruarikuu valimistel läbi. See sünnib küll võrdlemisi väikese häälteenamusega: eesti kandidaadid III klassis saavad 325 hääle ümber, kuna sakslaste omadele antakse 35 hääle ümber rohkem. Positiivse nähtusena märgib „Postimees“ (nr. 10) asjaolu, et eestlased olevat valimistel siiski „mehiselt kokku hoidnud“. — Ühtlasi on neile valimistele iseloomustav, et eestlased lähemalt juurdlema hakkavad oma kaotuste põhjuste üle, mis jällegi näitab eesti opositsiooni teadlikkuse suurenemist. Nii arvab „Olevik“ (1886, nr. 10), et „sakste võidu“ põhjustanud järgmised asjaolud: 1) neil olnud üle 200 volikirja eemal-elavailt sakslasilt, s. t. nad olnud valimisteks hästi organiseeritud, 2) linnavalitsuse töömasin olnud neile lähedal, mida nad võinud kasutada oma huvides, 3) kadaksakste poolehoid, 4) paljud eesti valijad toiminud „peremeeste tahtmise järele“, 5) Sachkeri poolehoidjate keskel eksitud rohkesti valimisseaduste vastu, mispärast nende hääled eestlastele kaotsi läinud. — Et aga neil valimistel tõesti palju jämedaid vormilisi eksimusi oli, andis see eesti valijaile põhjust neist kinni hakata ja esineda kaebustega (mida arvult üldse kolm ära anti) kubermanguvalitsuse ees. Selle tagajärjeks oli valimiste tühistamine, ja uued valimised määrati novembri ning detsembri peale samal aastal. Uute nimekirjade järele tõusis valijate arv, mis veebruaris olnud 1340, nüüd 1843 peale, kes jagunesid klassidesse: I — 98, II — 283, III — 1452. Eriti tõusnud oli valijate hulgas „kirjameeste“ (literaatide) arv: 1882. a. valimistel oli see olnud 17, 1886. a. veebruaris — 21, nüüd, sama aasta sügisel — 132. See suurenemine märgiti põhjendatult „Bürgermusse“ komitee agaruse arvele, kes kõigi abinõudega püüdis oma poolehoidjate kogu suurendada. Ka „Vanemuise“ komitee oli püüdnud sügisestel valimistel rohke agarusega oma häälte arvu suurendada, kuid jäi siiski alla, ja veel suurema häältevahega kui kevadel. Saksa komitee III klassi kandidaatide poolt antud häälte arv kõikus 669 ja 659 vahel, kuna eestlaste kandidaadid said 505—439. Eesti kandidaatidest III klassis pääsesid volikogusse ainult need, kes ka „Bürgermusse“ komitee nimekirja olid võetud (C. Treffner — 1147 h., A. Grenzstein — 1106 h., G. Sachs — 840, V. Eisenschmidt — 789 h.).

Viimased valimised Vene esimese linnaseaduse järele olid veebruaris 1891. a. Võrreldes eelmistega oli valijate arv tõusnud: I klassis 100, II — 338, III — 1698. Kuid need valimised kujunesid erakordselt loiuks; kihutustöö oli elavuseta, osavõtt väike. Juba seegi on iseloomuline, kui palju valimiskaarte jäeti välja võtmata. Neist toodi ära I kl. — 70, II kl. — 179, III kl. — 560. Ka eesti opositsioon ei avaldanud enesest pea mingit elumärki. Eestlastest läksid linnavoliko-

Tartu, lk. 153